

LES EINES DEL CAMP A TAVERNET

Els que vam venir al món el primer quart del segle XX i encara hem pogut encetar el XXI, gràcies a Déu hem estat privilegiats ja que hem viscut resquícies de l'edat mitjana i de la modernitat més exquisida. Em refereixo a la vida de pagès i en la manera de conrear la terra i les eines que s'han usat al llarg de la història. Segons alguns historiadors, l'aixada ja s'usava un segle o dos abans de Crist i encara s'usa en els nostres dies segons per a quines feines. Però per altra banda avui existeixen les màquines més potents, sofisticades i modernes dels nostres dies.

Però jo, que vaig néixer el 1914, em vull referir a les eines (o eïnes que en dèiem) que jo havia vist a casa ja de nano, moltes de les quals per mala sort o deixadesa vam deixar perdre, igual que molts estris de la cuina, encara que n'hem conservat una bona colla.

Si bé els historiadors ens parlen que a primeries de l'edat mitjana ja existien les arades fetes de fusta i amb rella de fusta i orellons també de fusta, les que van arribar fins a mitjan segle XX no devien ser gaire diferents, únicament que l'arada ja era amb orellons i rella de ferro. També ens parlen d'una colla d'altres eines com l'aixada, la falç, la fanga, la palafanga, l'aixadell, la destral, les àrpiques, les forques, la podadora etc., de les quals parlarem més endavant amb detall. Podem dir que totes aquestes eines que hem esmentat han servit fins ben entrat el segle XX, i algunes encara serveixen en el XXI, com són l'aixada, l'aixadell, la fanga i les forques.

*Destral de llenyataire amb marques de la forja. Eina de Jordi Sanglas.
Foto: Lluís González*



Farem la descripció de les eines que usàrem a la nostra contrada.(1) Començarem per les eines relacionades amb la llaurada. L'*arada*, ja esmentada, servia per fer els solcs a la terra i preparar-la per a la sembra. També hi havien el *rascle*, un estri amb unes pues per estrijar la terra; el *trull*, un aparell amb un o dos corrons per aixafar els terrossos i també un *aplanador* per aplanar la llaurada, segons el país i els costums. Fins ben entrat el segle XX la *fanga* va ser l'eina que més es va fer servir per capbussar la terra. No puc explicar exactament si va ser a la primera o a la segona meitat del segle XX quan van sortir unes altres menes d'arades, la *giratòria* i l'*arada de rodes*, el *brabant* que en deien a la banda d'Olot, i que van suplir les fangues. El pagès des de sempre ha entès que la terra perquè doni bons fruits s'ha de capbussar cada dos anys, si no es deixa a guaret, que en aquest país d'això no n'hi havia costum; capbussar-la vol dir que la cara de sobre ha d'anar a sota i la de baix a dalt, que era la feina que feien les fangues i que després van fer les modernes arades.(2) Les cases que tenien bon rem de terres que s'ho valia per tenir un bon parell de bous, es van proveir de l'arada de rodes, però les de poc rem que havien de llaurar amb un parell de vaques, es servien d'una giratòria. Nosaltres, a casa, com que només teníem vaques i per altra banda l'economia era molt minsa, sempre vam llaurar amb una giratòria.

Per a les feines de la sega, el *volant* de segar blat i altres cereals va substituir les falçs, encara que penso que pel cantó de ponent van fer servir les dalles guarnides d'unues pues que se'n deien *arquets*. Però a bona part de Catalunya es va usar el volant, i l'*esclopet*, una protecció de fusta per no ferir-se les mans. Usar el volant era feina d'homes, per això la *falç* encara va quedar en actiu, ja que en anys de secada els ordis quedaven molt curts i no era possible fer l'estassada que es feia amb el volant, sinó que calia segar a puny, com se'n deia, feina que era més de dones que d'homes. Llavors llogaven dones del poble amb la falç o *falçó*, que prou que ho esperaven per guanyar